* Nytt om utdanning
• Fra media
• Stortinget og dep.
• Skolenettet / VS
• Annet

* Kommentarer
• Leder
• Spaltisten
• Profilen

* Artikler
• Fag
• IKT
• Andre temaer

* Arkiv
* Respons

Søk

Ungdom og IT-kriminalitet

Av Ola Ø. Hoel, 18.01.00

Ser foreldre, skole **og** andre voksne faresignalene som kan gjøre dagens **ungdom** til **IT-krim**inelle? - Ola Ø. Hoel har jobbet med problemet i ØKOKRIM i to år.

Hva får en ellers så sindig lensmannsdreng til å skrive i KLIKK? Jo, jeg har et ønske om at dagens **ungdom**mer ikke skal gjøre seg til **IT-krim**inelle fordi foreldre, skole **og** andre voksne ikke forstår faresignalene. Og hvorfor tror jeg at jeg vet løsningen på dette? Jo, jeg har vært leder av FAU (Foreldrerådets arbeidsutvalg) på en **ungdom**sskole. Jeg har gått alle de kursene jeg kan gå i politiet om etterforsking av datakriminalitet, **og** jeg har jobbet de to siste årene som spesialetterforsker på datakrimteamet i ØKOKRIM. Dessuten har spørsmålet opptatt meg, **og** jeg har derfor holdt flere foredrag om emnet for skoler, lærere **og** foreldre.

Opplæring av unge i data

Flesteparten av dagens **ungdom** har ikke fått noen pedag**og**isk opplæring i bruk av data. Foreldrene skal **og**så samtidig lære seg data, **og** der er vegringen ofte stor. Det kan virke som flere av foreldrene har satt seg som mål "å bli pensjonister før de har trykket på en tast".

Det viser seg at de unge tar ny teknol**og**i i bruk før foreldrene, **og** svært ofte er det barna som må lære foreldrene bruk av PC. Da stiller jeg et viktig spørsmål: "Av hvem har barna lært data?" For meg ser det ut til at det ikke er av foreldre, eller på skolen, dagens unge lærer seg data, men av jevnaldrende. Og som oftest i aldersgruppen 12-14 år. Da påstår jeg at de unges moralkodeks ved bruk av data **og** Internett er bestemt av barn i 12 - 14 årsalderen. Kanskje en drøy påstand, men jeg mener den holder mål.

Erfaring viser at **ungdom** ofte gjør "tabber" som lett kunne ha vært unngått ved bedre opplæring. De forstår ikke at det de gjør er galt. Ingen har fortalt dem det. Jeg må jo her innskyte at de aller fleste ikke kommer til å gjøre noen "tabbe", **og** de er heller ikke i noen faregruppe, så derfor nevner jeg dem ikke videre. Det er noen få som kommer til å tabbe seg ut, **og** derfor må politi, skole **og** foreldre gå sammen **og** hjelpe disse til å forstå at de er i faresonen. Velger de da å fortsette, så må de **og**så ta konsekvensene av sine gjerninger.

ØKOKRIM
Respons
Utskriftsversjon

Ola Ø. Hoel har arbeidet som spesialetterforsker i ØKOKRIM. (Foto: I. Yrvin)

"Å knele en server i en bedrift kan bli en svært kostbar lærepenge for den unge databruker."

Artikkelen er skrevet av lensmannsførstebetjent Ola Ø. Hoel ved Hole lensmannskontor. Ola Ø. Hoel har også jobbet med datakriminalitet de to siste årene som spesialetterforsker på datakrimteamet i ØKOKRIM.

Hva kjennetegner så en potensiell hacker?
Han er oftest en gutt. Han er nysgjerrig og søkende. Han er ofte i aldersgruppen 12 - 16 år. Han er flink til å bruke data, men forstår ofte ikke alt han gjør. "Scriptkiddy" er kallenavnet hans av etablerte hackere. Grunnen til denne "hederstittel" i negativ forstand, er at han er ute på Internett og henter seg script/program som han ikke helt aner hva gjør. Han er ikke flink nok til å skjønne skriptet, og stoler på at programmet gjør det som brukerveiledningen sier. Han har ennå ikke fått forståelsen av at når han gjør noe på nettet, så skjer det ting i den andre enden.

Det er eksempler på **ungdom** som har hacket seg inn på svært så ømfintlige servere, slik som helseinstitusjon, patentkontor og andre med sensitiv informasjon. Det er ikke noe som tyder på at hensikten var å få ut informasjon, men derimot å legge igjen et uskyldig program og en bakdør som han kunne benytte siden. Når slikt skjer, har nettansvarlig i bedriften valget mellom å stole på at en ukjent guttunge av en hacker sier at han ikke har gjort noen skade, eller å ta ned serveren og bygge den opp igjen med originaldisketter. Det betyr at hele IT-avdelingen må på jobb ei helg med de kostnader det medfører. Regninga vil bli sendt til hackeren. Strafferettslig så bryter han ofte en beskyttelse, et passord, for å komme inn på serveren og deretter bruker han serverens ressurser. Begge deler er straffbart.

Fra snill databruker til destruktiv hacker
Ser vi på utviklingstrekkene til denne datanerden, så begynte han tidlig med spill av forskjellige vanskelighetsgrader. Kanskje han til og med begynte med pedagogisk programvare på skolen. Det kunne tyde på at utfordringen ikke var stor nok. Han fortsatte med spill av større vanskelighetsgrad hver gang. Til slutt endte han opp med de mest populære store spillene som Doom og Quake. Dersom vi ser på disse populære spillene med øynene til filmsensuren, så ville alle ha vært forbudt. En eller annen filmprodusent skal en gang ha uttalt at manusene med mest vold og dævelskap ble sendt til dataspillutviklerne.

Står vi bak barna når de spiller disse spillene, så ser vi at spillet går ut på å skyte og drepe. For å få litt aksept for spillene, så lager spillutviklerne dem slik at det er de gode makter mot de onde. Jeg har da følgende hjertesukk: Spiller det noen rolle om det er de gode makter eller kjeltringen som massakrerer deg med motorsag på en svært så livaktig måte på PC-en?

Om det er dette eller en trend i tiden som gjør at datanerden blir destruktiv, vil jeg overlate til andre å finne ut av. Men svært mange unge databrukere har lett for å bli destruktive. Det er om å gjøre å beholde sin plass i hierarkiet på for eksempel pratekanalen, og derfor må alle trusler bekjempes med de maktmidler som kan skaffes.

Det er svært lett å laste ned programmer som er destruktive fra Internett. Disse brukes for å forsvare sin posisjon. Noen ganger blir de brukt mot andre maskiner, og da det er nok at ett tall er skrevet feil i kommandoen, så skjer ting helt andre plasser enn tilsiktet. Å knele en server i en bedrift kan bli en svært kostbar lærepenge for den unge databruker.

Og Internett har mange hjelpemidler for den unge scriptkiddy. Der kan han hente ned ferdiglagde scannede pengesedler slik at de kan trykkes direkte ut på hjemmeprinteren. Program for å generere kredittkortnummer finnes også der. Bruksanvisning på å sende søppelpost ligger der med beskrivelse av hvordan man kan sjikanere læreren og andre på Internett uten selv å bli oppdaget. Der er det også programmer som kan legges inn på skolens nett for å sniffe passord til andre elever, lærere eller systemansvarlig. Her kan jeg liste opp mye mer, men velger å slutte der uten å gå i detaljer.

Hva kan vi gjøre for å forebygge?
Politi, skole og foreldre kan sammen hjelpe til slik at de unge ikke "tabber seg ut". Vi må være oppmerksomme på faresignaler og gå inn med rettledning så tidlig som mulig.

Faresignalene kan være:

- Viser stor interesse for dataansvarlig sin jobb.
- Er flink på data og hjelper lett andre
- Kan ofte flere operativsystemer
- Tester ut sikkerheten på skolens nett
- Hjelper skolen med å utvikle program, internettsider osv
- Har egen telefonlinje til PC-en på gutterommet
- Foreldrene har falt av lasset for lenge siden

Dersom vi er klar over disse signalene, kan vi gå inn tidlig og rettlede. Jeg tror at de fleste som gjør en tabbe, ikke har villet ha gjort det dersom de har fått litt rettledning på forhånd. Det er og viktig å prøve å forklare dem hvilke konsekvenser dette kan skape i andre enden av telefonledningen. Straffen overfor unge hackere har i det siste året vært ca kr. 5.000,- i bot, og i tillegg inndraging av PC med utstyr.

La meg derfor konkludere med at sammen kan vi ved hjelp av informasjon hjelpe de unge til å forstå at data er et fantastisk redskap når det blir brukt på rett måte. Feil bruk derimot kan føre til svært så uønskede konsekvenser.

Lenke
ØKOKRIM - Portal
ØKOKRIM
Foreldre, barn og data